

Євченко А.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Троцюк Н.В., к.ю.н., доцент

АВІАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННІ РОКИ

Авіаційна галузь займає важливе місце в житті суспільства, будучи задіяною в багатьох сферах життя: перевезенні пасажирів, пошти, вантажів та багажу, виконанні сільськогосподарських робіт, будівництві. Незважаючи на тимчасове закриття повітряного простору України у зв'язку із введенням воєнного стану на території України, питання авіаційної безпеки цивільної авіації України не повинно залишатися поза увагою науковців, які займаються дослідженням даної проблеми. Адже у післявоєнні роки перед державою постане основне завдання - відновлення діяльності цивільної авіації та її захист від актів незаконного втручання.

Згідно ст. 1 Повітряного кодексу України (далі – ПК України) та Державної програми авіаційної безпеки цивільної авіації, затвердженої Законом України від 21 березня 2017 року № 1965-VIII, авіаційна безпека – захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується шляхом здійснення комплексу заходів із залученням людських та матеріальних ресурсів [1; 2].

Слід зазначити, що поняття «безпека авіації» та його складових у вітчизняному законодавстві та юридичній науці має велике теоретичне та практичне значення, адже без даного визначення неможливе дослідження безпеки цивільної авіації взагалі. Безпека цивільної авіації включає безпеку польотів, авіаційну безпеку, екологічну безпеку, економічну та інформаційну безпеку (ч. 1 ст. 10 ПК України). Розуміння безпеки авіації як комплексного поняття знайшло своє відображення в ст. 1 ПК України, де в п. 20 безпека авіації визначається як стан галузі цивільної авіації, за якого ризик завдання збитків людям чи майну знижується до прийнятного рівня у результаті безперервного процесу визначення

рівня небезпеки і керування ним та утримується на такому рівні, або знижується далі, у сферах безпеки польотів, авіаційної безпеки, охорони навколишнього природного середовища, економічної безпеки та інформаційної безпеки [1].

До законодавства, що регулює питання безпеки цивільної авіації, належать:

1) міжнародні конвенції: Конвенція про міжнародну цивільну авіацію від 7 грудня 1944 року; Конвенція про злочини та деякі інші акти, що вчинюються на борту повітряних суден; Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден; Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації; Протокол про боротьбу з незаконними актами насильства в аеропортах, які обслуговують міжнародну цивільну авіацію, що доповнює Конвенцію про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації; Конвенція про маркування пластичних вибухових речовин з метою їх виявлення; 2) законодавчі акти України: Повітряний, Митний, Кримінальний кодекси України, Кодекс України про адміністративні правопорушення; закони України «Про транспорт», «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про прикордонний контроль», «Про оперативно-розшукову діяльність»; 3) інші нормативно-правові акти.

На сьогоднішній день державне регулювання діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору України полягає у формуванні державної політики та стратегії розвитку, визначенні завдань, функцій, умов діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору України, застосуванні заходів безпеки авіації, прийнятті загальнообов'язкових авіаційних правил України, у здійсненні державного контролю за їх виконанням та встановленні відповідальності за їх порушення.

Зауважимо, що Державна авіаційна служба України є центральним органом виконавчої влади та відповідно до Положення про Державну авіаційну службу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.10.2014 № 520 [3] є органом технічного регулювання, одним із завдань якого є організація використання повітряного простору України та здійснення державного контролю

та нагляду за безпекою цивільної авіації, нагляду за забезпеченням аеронавігаційного обслуговування.

Проте, як не прикро, нам слід констатувати той факт, що збройна агресія російської федерації докорінно змінила транспортну систему України, в тому числі і в сфері авіаційного транспорту. Під час здійснення військової агресії російської федерації проти України, завдано значних збитків державі. Так, наприклад, з 19 діючих цивільних аеропортів зруйновано аеродромні комплекси (злітно-посадкові смуги, будівлі, споруди) у 12 аеропортах. Орієнтовні збитки аеропортів та аеронавігаційного обладнання складають близько 200 млрд грн. [4]

Задля відновлення, відбудови, модернізації об'єктів транспортної інфраструктури, в тому числі авіаційного транспорту та поступової інтеграції транспортної мережі України до транспортної мережі ЄС необхідно провести відповідні заходи, прийняти низку нормативно-правових актів. В Україні вже зроблені певні кроки в даному напрямку, а саме розроблено проєкт модернізації аеродромної інфраструктури, в тому числі в рамках Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2023 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 126, проте реалізація даного проєкту на даний момент призупинена. Також створено робочу групу з відновлення та розбудови інфраструктури, яка розробила проєкт Плану відновлення України у післявоєнні роки. Розділ II даного проєкту присвячено проблемам, цілям, завданням, етапам відновлення сфери авіаційного транспорту.

Таким чином, з вище викладеного можемо зробити висновок, що закриття повітряного простору України через бойові дії на території України унеможливує операційну діяльність як українських, так і іноземних авіакомпаній, що призвело до призупинення надання ДП «Украерорух» послуг з аеронавігаційного обслуговування. Основними завданнями, які постануть перед державою у сфері відновлення діяльності цивільної авіації та забезпечення її безпеки у післявоєнні роки є: 1) відбудова та подальший розвиток аеропортової інфраструктури України; 2) лібералізація та недискримінаційне регулювання ринків авіаперевезень; 3) відновлення надання послуг з аеронавігаційного забезпечення в повітряному просторі України та розвиток його транзитного

потенціалу; 4) виконання Угоди про спільний авіаційний простір; 5) підтримка галузі повітряного транспорту.

Література

1. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 № 3393-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 48. Ст. 430.

2. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації : Закон України від 21.03.2017 № 1965-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 28. Ст. 188.

3. Про затвердження Положення про Державну авіаційну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 520. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/520-2014-%D0%BF#Text>.

4. Проект Плану відновлення України : Матеріали робочої групи «Відновлення та розбудова інфраструктури». Липень 2022. 29 с. URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/restoration-and-development-of-infrastructure.pdf>.